

layoqatiga egalik, jozibadorlik, haqgo'ylik, adolatlilik, zamonaviylik, insonparvar, eruditsiyaga egalik, bilimdonlik, zukkolik, pedagogik taktga egalik, pedagogik tolerantlik, intizomlilik, pedagogik optimizmga egalik kabilar [3].

Zamonaviy o'qituvchi shaxsining asosiy sifatlaridan biri uning bilimdonligi va zukkoligidir. Bugungi kunda kasbiy faoliyatda yuqori natijalarga erishishi uchun o'qituvchilar o'quvchilarning ko'plab savollariga javob bera olishlari, o'z aql idroklari va kasbiy bilimdonliklari, kreativliklarini namoyon etishlari kerak. Bo'lajak o'qituvchi shaxsining professionallik darajasini ifodalovchi sifatlar ular hayotining intellektual hamda hissiy-irodaviy jihatlarini ko'rsatadi. Bu jihatlar o'qituvchilarning kasbiy – pedagogik faoliyatiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi hamda uning o'ziga xos ish uslubini belgilaydi. Bo'lajak o'qituvchining shaxsiy-kasbiy shakllanish jarayonini tahlil qilar ekanmiz, kognitiv kompetensiyalarning mazkur jarayonda tutgan o'rnini aniqlash taqozo qilinadi. Talabalar o'zlarining harakat rejaralarini mustaqil tarzda aniqlashlari muhim ahamiyatga ega. Bo'lajak o'qituvchilar o'zlarining shaxsiy-pedagogik faoliyatini amalga oshirish shakllari, usullari, metodlarini mustaqil tanlash imkoniyatiga ega. Ushbu faoliyat usullarini bo'lajak o'qituvchilar nazariy tajribalar bilan uyg'unlashtirgan holda o'z faoliyatida qo'llash

imkoniyatiga ega bo'ladilar. Aksariyat kasbiy muammolarni yechishda bo'lajak o'qituvchilarning egallagan bilim, ko'nikma va malakalari muhim ahamiyat kasb etadi. Kreativ xarakterdagi kasbiy faoliyatni amalga oshirish talabalardan tafakkur mustaqilligini talab qiladi. Natijada ular o'zlari egallagan bilimlarning ijtimoiy-pedagogik ahamiyatini chuqurroq anglashga muvaffaq bo'ladilar. Mazkur bilimlarni bo'lajak o'qituvchilar oliy pedagogik ta'lim jarayonida egallashga muvaffaq bo'ladilar. Shu bilan bir qatorda o'zlarining shaxsiy-ijodiy layoqatlarini namoyon etishga muvaffaq bo'ladilar. Pedagogik hodisalar va dalillarni tahlil qilishga erishadilar. O'quv-tarbiyaviy ishlar tizimini shakllantiradilar va amalga oshiradilar. Loyihalashtirilgan o'quv tarbiya jarayonida qo'llaniladigan topshiriqlarga yechim topishga intiladilar. Ilmiy-ijodiy xarakterdagi muammolarga yechim topish ko'nikmalarining shakllanishiga muvaffaq bo'ladilar. Amaliy faoliyatlarini rejalashtirish va amalga oshirish bo'lajak o'qituvchilar uchun muayyan imkoniyatlarni taqdim etadi. Natijada, ularning tadqiqotchilik faoliyatlari takomillashadi. Bu esa o'qituvchi kasbiy madaniyatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Pedagogik madaniyat esa kasbiy faoliyatning o'ziga xosligini belgilab beradi. Uning sifatini ta'minlaydi.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. -T.: 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27 fevraldagi "Pedagogik ta'lim sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4623-son Qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrda "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni.
4. Safarova R. O'quvchilarning kreativ kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Metodik qo'llanma. – T.: «Bookmany print», 2023.
5. Safarova R. Kognitiv pedagogikaga oid nazariy yondashuvlar. Monografiya. – Toshkent.: "Science and innovation", 2024.

REZYUME. Ushbu maqolada bo'lajak o'qituvchining shaxsiy-kasbiy rivojlanishida kasbiy kompetensiyalar, kognitiv texnologiyalarning tutgan o'rnini, kompetentlikning tarkibiy qismlari, bo'lajak o'qituvchining mutaxassis va professional sifatida o'ziga xosligi, kasbiy professionalizm, uning xarakteri, O'zbekiston davlati va hamjamiyatining o'qituvchi kasbiga qo'yayotgan talablari, bo'lajak o'qituvchining shaxsiy-kasbiy sifatlari va uning rivojlanish dinamikasi haqida fikr yuritilgan. Shunga ko'ra maqola ilmiy-pedagogik jamoa uchun ilmiy pedagogik vazifasini o'taydi.

РЕЗЮМЕ. В данной статье рассматриваются профессиональные компетенции, роль когнитивных технологий в личностно-профессиональном развитии будущего учителя, компоненты компетентности, специфика будущего учителя как специалиста и профессионала, профессионализм, его характер, требования, предъявляемые государством и обществом Узбекистана к профессии учителя, личностно-профессиональные качества будущего учителя и динамика его развития. Соответственно, статья выступает научным педагогом для научно-педагогического коллектива.

SUMMARY. This article reflects on professional competencies in the personal-professional development of the future teacher, the role of cognitive technologies, the components of competence, the uniqueness of the future teacher as a specialist and professional, professional professionalism, his character, the requirements of the state and community of Uzbekistan for the teaching profession, the personal-professional qualities of the future teacher and the dynamics Accordingly, the article acts as a scientific pedagogical for the scientific and pedagogical community.

TA'LIMIY RESURLAR YARATISHDA WEB-TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

U.E.Kadirov – *litseyi direktori*

Ichki ishlar vazirligining Qoraqalpoq akademik litseyi

S.Q.Tursunov – *pedagogika fanlari nomzodi, professor*

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti

Tayanch so'zlar: web-texnologiya, ta'limiy resurs, infografika, raqamli texnologiya, multimedia plakatlar, slayd shou, grafik muharrirlar, interaktiv bilim kartasi, foydalanish, yaratish.

Ключевые слова: веб-технологии, образовательный ресурс, инфографика, цифровые технологии, мультимедийные плакаты, слайд-шоу, графические редакторы, интерактивная карта знаний, использование, создание.

Key words: web technology, educational resource, infographics, digital technology, multimedia posters, slide show, graphic editors, interactive knowledge card, use, creation.

Mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni faol rivojlantirish, barcha tarmoqlar va sohalarida, eng avvalo, davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash va qishloq xo'jaligida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi tomonidan manfaatdor vazirlik va idoralar, biznes hamjamiyati va ilmiy doiralar vakillari hamda xorijiy ekspertlar ishtirokida "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi ishlab chiqilgan.

«Raqamli O'zbekiston – 2030» strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari

to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi prezidentining farmonida axborot tizimlari va resurslarini keng joriy etishni nazarda tutuvchi idoraviy raqamli transformatsiya dasturlarini ishlab chiqish va o'z vaqtida amalga oshirish kabi vazifalar belgilangan. Bu vazifalarni amalga oshirish uchun qator tadbirlar amalga oshirilishi belgilangan. Jumladan, «bulutli» hisoblashlar asosida ma'lumotlarni saqlash va qayta ishlash markazlarini rivojlantirish, foydalanuvchi talablariga muvofiq, O'zbekiston Respublikasining axborot resurslariga doimiy ulanishni ta'minlashdan iborat. Bu esa ta'lim oluvchilarni elektron o'quv resurslariga doimiy bog'lanish imkonini berib, o'z

navbatida mustaqil ta'limni tashkil etishda, masofadan o'qitishda yaxshi samara beradi. Bugun internetda ko'plab bunday xizmatlar uchraydi. Bular qatoriga Kahoot, Canva, Calameo, MindMeister, PhotoPeach kabi xizmatlarni kiritish mumkin. Ularning vazifalariga ko'ra ko'plab turlarga ajratish mumkin. Quyida bunday web xizmatlardan eng mashhur turlari va ularga misollar keltirdik (1-rasm).

1-rasm. Web-xizmatlar turlari

Bu xizmatlardan eng ommalashib borayotgan turi infografika yartuvchilar bo'lib, ular tezkorlik bilan taqdim etilayotgan ma'lumotlarni infografikaga aylantirib beradi. Taqdim etilayotgan imkoniyatlarning kengligi va foydalanish mumkin bo'lgan shablonlarining ko'pligi va eng asosiysi foydalanish osonligi, alohida dasturiy ta'imotni qidirish va o'rnatishga ehtiyoj yo'qligi sababli foydalanuvchilar soni shiddat bilan ortib bormoqda. Shu o'rinda: «o'zi infografika nima?» - degan savolga javob beraylik.

Infografika – bu axborot, ma'lumotlar va bilimlarni taqdim etishning grafik usuli bo'lib, uning maqsadi murakkab ma'lumotlarni tez va aniq taqdim etishdir [1].

Ta'lim jarayoni barcha bosqichlarda – axborotni uzatish, saqlash va qayta ishlashda kommunikativ xarakterga ega. Ta'limni axborotlashtirish jarayonining zamonaviy rivojlanishi ushbu ro'yxatga yangi element – ma'lumot taqdimotini, shu jumladan, infografika yordamida yaratilgan vizual obyektlar ko'rinishidagi tasvirlar kiritish zarurligini taqozo etmoqda.

Infografika – bu ma'lumotlarning vizual ko'rinishda taqdim etish usulidir. Katta yoki murakkab ma'lumotlar yoki statistik ma'lumotlarni tez va samarali tushuntirish zarur bo'lganda infografikadan foydalanish juda qulay hisoblanadi. Infografikaning afzalligi shundaki, ular yordamida murakkab ma'lumotlarni aniq va qiziqarli qilish uchun foydalanish mumkin. Biroq, infografika tuzish juda qiyin bo'lishi mumkin, chunki juda ko'p ma'lumot to'plash va uni yaxshi loyihalash kerak bo'ladi. Ko'plab adabiyotlarda infografika yaratishni quyidagi ketma-ketlika amalga oshirishni tavsiya etishadi:

- ☐ infografika kim uchun mo'ljallangan? auditoriyani aniqlab olish;
- ☐ g'oya va maqsadni aniqlab olish;
- ☐ infografika uchun zarur axborotlarni to'plab olish;
- ☐ uzatish formatini tanlash;
- ☐ sarlavha yoki nom tanlash;
- ☐ bezak berish ishlarini amalga oshirish;
- ☐ amalda infografikadan foydalanib tekshirib ko'rish;
- ☐ amalda joriy qilish harakat strategiyasi belgilash;

Odatda infografikani yaratish uchun an'anaviy tarzda Microsoft Office dasturlari yoki turli grafik muharrirlardan foydalanilgan. Biroq bugungi kunda internet tarmog'ida faol qo'llanilayotgan quyidagi infografika yaratish uchun onlayn xizmatlar mavjud. Ularni tasnifi ham infografika ko'rinishida taqdim etishni ma'qul ko'rdik (2-rasm):

2-rasm. Infografika yaratish uchun onlayn xizmatlar

Canva o'zining rasmiy canva.com saytida infografikani quyidagi 20ta turga bo'ladi, bu esa uning har qanday maqsadda foydalanish mumkinligini anglatadi:

1. Xronologiya infografikasi;
2. Taqqoslash infografikasi;
3. Geografik infografika;
4. Statistik infografika;
5. Tarixiy infografika;
6. Ierarxik infografika;
7. Ijtimoiy infografika;
8. Infografikadagi jarayonlar;
9. Infografikadagi eslatmalar;
10. Infografikadagi ro'yxatlar;
11. Infografikada test kartalari;
12. Infografikadagi ko'rsatmalar;
13. Infografikadagi retseptlar;
14. Infografikadagi xulosa;
15. Animatsion infografika;
16. Interaktiv infografika;
17. Izometrik infografika;
18. Illyustrativ infografika;
19. Matnli infografika;
20. Interyerdagi infografika.

Biroq infografikalarning barchasi vizual taqdimot uchun umumiy vositalardan foydalanadi. Bular quyidagilar: rasmlar; ikonkalar; grafiklar; diagrammalar; blok-sxemalar; jadvallar; xaritalar; sarlavhalar; ro'yxatlar va boshqalar [2].

Keling endi «infografika yaratish uchun nimalarga ega bo'lishimiz kerak va qanday amallar bajarishimiz kerak?» - degan savolga javob topamiz.

Buning uchun shaxsiy kompyuter yoki mobil telefonga ega bo'lish yetarli. Alohida dasturiy ta'minot talab etilmaydi. Brauzer dasturini yuklash va canva.com saytiga kirish hamda quyidagi ketma-ketliklarni bajarish talab etiladi:

- 1-qadam: kerakli formatni tanlang (Choose Your Format);

2-qadam: fon rangini tanlang (Select a Background Color);
 3-qadam: zarur elementlarni qo'shing (Adding Elements);
 4-qadam: element rangini o'zgartirish (Changing the Element Colors);
 5-qadam: element o'lchamini o'zgartirish (Changing Element Size);
 6-qadam: element joylashuvini o'zgartirish (Changing Element Location);
 7-qadam: matn qo'shish (Adding Text);
 8-qadam: matn rangini o'zgartirish (Changing Text Color);
 9-qadam: matn shriftini o'zgartirish (Changing Text Font);
 10-qadam: matn o'lchamini o'zgartirish (Changing Text Size);

11-qadam: saqlash va eksport qilish (Saving and Exporting);

Infografika yaratishda avvalo dasturiy vositani to'g'ri tanlash, infografika foydalanuvchisi yoshi va ularning turli xususiyatlarini hisobga olish, g'oya va maqsadni aniqlab olish, infografikani yaratish uchun zarur barcha axborotlarni to'plab olish (bunda biror axborot e'tibordan chetda qolmasligi), infografikani uzatish formatini oldindan aniqlab olish, infografikaga sarlavha yoki nom (mavzu) tanlash, uning dizaynini shakllantirish, bezak berish ishlarini amalga oshirish, dastlab sinash uchun amalda infografikadan foydalanib tekshirib ko'rish ishlarini to'g'ri amalga oshirish lozim bo'ladi. Yaratishining ana shu bosqichlaridan to'g'ri o'tish natijasida shakllangan infografika joriy qilinganda yaxshi samara beradi.

Adabiyotlar

1. Zakirova F.M., Shoymardonov T., Karimova V., Adashboyev SH.M. Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalariy etish. Tarmoq va mintaqaviy markaz tinglovchilari foydalanishi uchun O'UM. - T.: BIMM. 2021. 108-b.
 2. https://www.canva.com/ru_ru/obuchenie/infografika - canva rasmiy sayti.
 3. <https://translated.turbopages.org> - How to Create an Basic Infographic Using Canva.
- REZYUME.** Ushbu maqolada web-texnologiyalarga asoslangan xizmatlarni: Kahoot, Canva, Calameo, MindMeister, PhotoPeach kabi platformalardan elektron ta'lim resurslari yaratish vositasi sifatida foydalanish masalalari haqida so'z yuritiladi.
- РЕЗЮМЕ.** В данной статье рассматриваются вопросы использования сервисов на основе веб-технологий: таких платформ, как Kahoot, Canva, Calameo, MindMeister, PhotoPeach, как средства создания электронных образовательных ресурсов.
- SUMMARY.** This article discusses the issues of using services based on web technologies: platforms such as Kahoot, Canva, Calameo, MindMeister, PhotoPeach as a means of creating electronic educational resources.

THE STATE OF TEACHING THE RUSSIAN LANGUAGE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC OF KARAKALPAKSTAN

A.A.Khojaniyazova – candidate of pedagogical sciences, associate Professor
Nukus state pedagogical institute named after Ajiniyaz

Taynch so'zlar: metodologiya, ta'lim, o'quv dasturi, darslik, rus tili, ta'limni modernizatsiya qilish, islohot, strategiya, RCT.

Ключевые слова: методика, образование, учебные программы, учебник, русский язык, модернизация образования, реформа, стратегия, РКИ.

Key words: methodology, education, curriculum, textbook, Russian language, modernization of education, reform, strategy, RFL.

In Uzbekistan, targeted, large-scale work is being carried out to reform the entire education system. This process is accompanied by significant changes in pedagogical theory, in scientific and innovative activities and in the practice of the educational process. The educational system is being modernized - different content, approaches, behavior, and pedagogical mentality are being proposed. Measures are being implemented to stimulate teaching activities and to support innovators who successfully combine teaching, research and innovation activities.

Nowadays regulatory documents relating to education, science and innovation have been identified and developed in the republic. At the initiative of the President of the Republic of Uzbekistan, two most important laws were adopted, which laid a solid foundation for the creation of a coherent system of continuous education of a modern type - "On Education" and "On the National Program for Personnel Training". As a result of their implementation, during this short historical period, fundamental changes occurred not only in the form, but also in the essence of the country's education system [1].

"To understand and comprehend the greatness of our achievements, we should look at the past, trace the history of the development and formation of society," wrote the famous Karakalpak scientist Zh.A.Urumbaev in one of the fundamental studies characterizing the methodological heritage "Essays on the history of schools in Karakalpakstan" [2].

The study of the Russian language and the development of methods of teaching it in the Karakalpak school began in the twenties of the 20th century. The first programs and textbooks of the Russian language were created in the early 30s with the participation of famous methodological teachers N.A.Baskakov, V.N.Chistyakov, S.S.Filippov. The first articles on methods of studying the Russian language in the Karakalpak school appeared in the 40s by Professor

G.D.Petrov, N.A.Urumbaev etc. In the pre-war years, in connection with the development of science, technology, and literature, lexicographic work intensified. Thus, Russian-Karakalpak dictionaries of mathematical, botanical, physical terms, as well as terms of business papers by U.Buleshov, R.Konev, K.Aimbetov appeared. In subsequent years, the first attempts are made to generalize the experience of teaching the Russian language in schools of the republic.

In recent years, close attention has been paid to improving the system of primary, secondary and higher education. The state has set itself one of its priority goals: "raising the quality and content of higher education to a new level, establishing a system for training highly qualified personnel who are able to find their place in the labor market and make a worthy contribution to the stable development of the social sphere and sectors of the economy". The measures taken and modernization in the field of education open up great opportunities for researchers, especially linguists, to improve their knowledge and skills.

The objective need of modern society, especially in the context of reforms of all its structures, including education, is to find optimal ways to increase motivation when learning languages; in our country, Russian is a native or second language, but Russian is also studied as a foreign language, since from the 2021 academic year in Uzbekistan, RFL is studied in all types of education, from preschool educational institutions to universities (for groups with non-Russian language of instruction).

A plan-program has been created for the development and preparation for teaching literacy to children 6-7 years old, taking into account the State curriculum "Ilk Kadam" (a total of 36 lessons per year), the Russian language program (for schools with Uzbek and other languages of instruction) grades 2-11, separate programs for national